

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa entisen Porin suomalaisen tyttölyseon, niin kutsutun Liisanpuiston (609-3-35-114-1) koulurakennuksen peruskorjaushankkeesta. Rakennukseen tullaan korjaushankkeen jälkeen sijoittamaan kansalaisopisto ja ravintola, eli rakennuksen käyttötarkoitus sivistyksellisenä laitoksena tulee jatkumaan. Hankesuunnitelman on laatinut Arkkitehtitoimisto Konkret Oy. Kohteesta on laadittu rakennushistoriallinen selvitys syksyllä 2024 (Arkkitehti Safa, Myöhänen Hanna, arkkitehti Safa Niamh Ni Mhorain/Arkkitehtitoimisto Konkret Oy).

Hankesuunnitelman mukaan rakennukseen tulisi kohdistumaan peruskorjaus, joka käsittäisi muun muassa julkisivujen korjauksen ja maalauksen tarvittavilta osin, koulun vanhan osan vesikaton maalauksen ja uuden osan vesikaton kunnon tarkistuksen, sekä tarpeen mukaan korjauksen. Vanhan osan alkuperäiset ovet, ikkunat, listat ja mahdolliset muut rakennusosat säilytetään ja kunnostetaan tarvittaessa. Vanhan osan alkuperäiset paneelikatot säilytetään. Rakennuksen sisätuloja tultaisiin muuttamaan, mutta osin tarkoituksena on palauttaa vanhoja huonejakoja purkamalla 1980-1990- luvun taitteen peruskorjauksessa rakennettuja väliseiniä. Lisäksi talotekniikka tullaan uusimaan (rakennuksessa on jo koneellinen ilmanvaihto). Rakennusteknisinä toimenpiteinä toteutetaan vanhan osan ala- ja välipohjarakenteiden uusiminen ja vanhan ja uuden osan sokkeleiden- ja kellarikerrosten seinien vedeneristys ja salaojituksien uusiminen. Lisäksi vanhan osan yläpohja- ja ullakon seinäarakenteet tultaisiin uusimaan. Rakennuksessa tullaan huomioimaan myös esteettömyys.

Asemakaavassa (1988) tontin käyttötarkoitus on osoitettu Y-merkinnällä, yleisten rakennusten korttelialue. Liisanpuiston entinen suomalainen tyttölyseon koulurakennus on merkitty suojelluksi sr—II-merkinnällä *(kellarikerrokseen saa rakentaa pääkäyttötarkoituksen mukaisia tiloja, rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa.)*

Porin kantakaupungin osayleiskaavassa (2007) kohteeseen kohdistuu kohdemerkintä, Suojeltava rakennus.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) rakennus on suojeltu kohdemerkinnällä. Rakennus on 1900-luvun alun arkkitehtonisesti arvokas koulurakennus. Alue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Porin suomalainen tyttökoulu perustettiin vuonna 1880, oman koulurakennuksen tyttölyseo sai 1902, kun Yrjö Sadeniemen (Sadenius) suunnittelema wieniläistyylinen koulurakennus valmistui Liisantorin varteen. Tyttölyseo toimi Liisantorin varrella vuoteen 1960 asti, jonka jälkeen vanhan tyttölyseon tiloissa toimi Malminpään koulu. Porin hotelli- ja ravintolaoppilaitos siirrettiin vuonna 1990 entisen tyttölyseon, silloisen Malminpään koulun yhteyteen. Malminpään koulun tilat saneerattiin oppilaitoksen käyttöön ja koulun länsipuolelle rakennettiin lisärakennus. Vanha ja uusi osa liitettiin toisiinsa yhdyskäytävällä. Suunnittelusta vastasi Porin kaupungin rakennusviraston talonsuunnitteluosasto.

Liisanpuiston rakennus oli vuoden 2018 kevääseen saakka Koulutusyhtymä Winnovan ravintolalinjan käytössä. Vuonna 1990 avatun opetusravintolan tiloissa toimii yksityinen ravintola- ja pitopalveluyritys. Ravintolakoulun entiset opetustilat ovat olleet vuodesta 2019 lähtien Vähärauman koulun väistötiloina.

Satakunnan Museon inventoinnissa Liisanpuiston koulurakennuksen vanha osa on arvotettu luokkaan A, *Oman aikansa arkkitehtuurin laadukas ja tunnistettava edustaja, jonka ominaispiirteet ovat säilyneet ja muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Kaupunkikuvallisesti merkittävä. Julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja.*

Koulurakennuksen uudisosa on arvotettu luokkaan B, *Rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas. Oman aikansa arkkitehtuurin tunnistettava edustaja, jonka kokonaisuus ja julkisivut ovat pääosin säilyneet. Kaupunkikuvallisesti merkittävä. Korjaus- ja muutostoimenpiteissä tulee huomioida rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri (yksityiskohdat, materiaalit ja mittakaava).*

Kohde on kaupunkikuvallisesti merkittävä ja sijaitsee Chiewitzin vuoden 1852 asemakaavaan kuuluvan aukion, Liisantorin varrella. Kortteli on Porin keskustan viimeisiä, lähes ehjiä puutalokortteleita.

Satakunnan Museon kannanotto

Liisanpuiston koulurakennukseen ollaan suunnittelemassa peruskorjausta, jonka tarkoituksena on kunnostaa tilat kansalaisopiston käyttöön. Satakunnan Museo näkee positiivisena, että rakennukselle on löydetty uusi käyttötarkoitus, ja että kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus peruskorjataan.

Hankesuunnitelma on asemakaavassa määrätyn suojelumerkinnän huomioonottavana. Osana hankesuunnitelmaa on laadittu rakennushistoriallinen selvitys (Arkkitehtitoimisto Konkret Oy), jossa on huomioitu rakennuksen alkuperäistilanne, päämuutosajankohdat, säilyneisyys ja muutoskestävyys. Hankesuunnitelmassa rakennuksen julkisivujen kunnostus on kaavamääräyksen mukainen. Ulkopuolisten korjausten osalta tulee olla yhteydessä Satakunnan Museoon korjaussuunnittelun yhteydessä. Huomioitavia seikkoja ovat ainakin julkisivukorjaus ja -maalaukset sisältäen vesikaton maalauksen, ikkunat, ilmanvaihtolaitteiden uusiminen etenkin niiltä osin, joilla on vaikutusta rakennuksen ulkovaippaan (mm. tulo- ja poistoilmareititykset).

RHS:n mukaan vanhassa osassa on säilynyt alkuperäisiä välivoivia, ikkunoita, listoituksia, lattiamateriaaleja ja paneelikattoja. RHS:n mukaan *"nämä säilyneet rakennusosat ja materiaalit ovat historiallisesti todistusvoimaisia ja tärkeä osa rakennuksen tunnelmaa"* (s.28.). Hyvänä lähtökohtana suunnittelulle onkin, että vanhat rakennusosat säilytetään ja kunnostetaan. Arkkitehtitoimisto Konkretin laatiman rakennushistoriaselvityksen mukaan pääosa rakennuksen sisätilojen pinnoista on uudistettu viimeistään 1980-luvun peruskorjauksessa, kun koulurakennus muutettiin vastaamaan sisätiloiltaan ravintolakoulun vaatimuksia. Kun rakennuksen seinäpintoja valmisteilla olevan peruskorjauksen yhteydessä maalataan uudelleen ja rakennusosia korjataan, tulee lähtökohtana olla alkuperäisten tai autenttisten rakennusosien vaaliminen ja säilyttäminen sekä korjaustöiden sopeutuminen rakennuksen arkkitehtuuriin. Sisätilojen korjaus- ja muutostöiden osalta on hyvä olla yhteydessä Satakunnan Museoon. Sisätilojen korjauksissa mm. henkilöturvallisuuteen ja esteettömyyteen liittyvien muutosten osalta huomioitava myös kulttuurihistorialliset arvot, mikä edellyttää em. yhteensovittamista. Kohdassa 2.1.2 Rakennetekniset toimenpiteet mainitaan, että rakennetyypeissä on esitetty peruseriaatteet korjauksista. Niitä ei kuitenkaan ole mukana lausuntoaineistossa.

Piha-alueen muutoksissa tulee ottaa materiaalivalinnat huomioon. Hankesuunnitelmassa kohdassa 2.3.1 mainitaan lisäksi, että *"tarpeettomat"* aidat puretaan. Hankesuunnitelmassa ei vielä tässä vaiheessa ole esitetty poistettavia aitoja. Museo huomauttaakin Liisankadun puoleisten betonisten aidan pylväiden sekä aidan säilyttämisestä. Pylväät ovat todennäköisesti 1980-1990-luvun taitteesta ja niillä on kaupunkikuvallinen merkitys piha-alueen rajaavana elementtinä, jossa koulun piha-alue rajautuu julkisesta katutilasta.

Satakunnan Museo esittää, että kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaan rakennuksen kunnostus- ja muutostöissä tulee noudattaa mahdollisimman laajasti säästävän ja entistävän korjauksen menetelmiä. Tämä tarkoittaa, että rakennusta kunnostettaessa tulisi kunnioittaa sen alkuperäistä ilmettä ja tyyliinpiirteitä, mutta myös rakennusmateriaaleja. Rakennusosia ja -materiaaleja tulisi uusia vain, jos se on aivan välttämätöntä, ja käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Erityisen arvokkaita ja säilytettäviä rakennusosia ovat alkuperäiset tai niitä vastaavat puiset ulko- ja väliovet, puukarmiset ikkunat, listat, porrashuoneiden kaiteet ja betonimosaiikkilattiat.